

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

Strategik Korporativ Boshqaruvda Integratsiyalashgan Risk Menejmenti Va Barqarorlik

G'aybieva Dilafruz G'anievna
Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi magistri

Annotatsiya

Mazkur tadqiqot zamonaviy noaniqlik va global raqobat sharoitida korporativ darajadagi risklarni boshqarish (Enterprise Risk Management — ERM) tizimining strategik ahamiyatini tahlil qiladi. Mavjud ilmiy adabiyotlarda ERM konsepsiyasi keng yoritilgan bo'lsa-da, uning uzoq muddatli strategik samaradorlikka va tashkiliy barqarorlikka bevosita ta'sirini empirik jihatdan o'lchash masalasi yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi bilimlar bo'shlig'ini yuzaga keltirmoqda. Tadqiqotda sifatli-analitik yondashuv qo'llanilib, xalqaro standartlar, ilmiy maqolalar va mavjud empirik tadqiqotlar tizimli tahlil asosida umumlashtirildi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, ERM samaradorligi uning rasmiy mavjudligiga emas, balki strategik rejalashtirish, risk-madaniyat va boshqaruv jarayonlariga integratsiyalashuv darajasiga bog'liqdir. Tadqiqot xulosalari ERMni tashkilotning dinamik strategik qobiliyati sifatida talqin qilish mumkinligini asoslaydi hamda direktorlar kengashi va yuqori menejment uchun risk-appetitni aniqlash, monitoring tizimlarini kuchaytirish va qaror qabul qilish jarayonlariga risk-yondashuvni chuqur integratsiya qilish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: korporativ risklarni boshqarish, ERM, strategik boshqaruv, tashkiliy barqarorlik, risk-madaniyat, strategik qarorlar

Kirish

Zamonaviy global iqtisodiy muhitda transmilliy korporatsiyalar siyosiy beqarorlik, ta'minot zanjiri uzilishlari, kiberxavflar va regulyativ bosim kabi ko'p qirrali xavflarga duch kelmoqda. Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi hisobotlariga ko'ra, global noaniqlik darajasi so'nggi yillarda yuqori darajada saqlanib qolmoqda, bu esa korporativ boshqaruv tizimlarida integratsiyalashgan xavflar menejmentini talab qiladi. Shu nuqtai nazardan, Enterprise Risk Management (ERM) konsepsiyasi COSO ERM Integrated Framework va ISO 31000 standartlari asosida strategik boshqaruvning

ajralmas qismi sifatida shakllanmoqda. Global korporatsiyalar uchun xavflarni boshqarish endilikda faqat operatsion nazorat vositasi emas, balki uzoq muddatli qiymat yaratish va barqarorlikni ta'minlash mexanizmi sifatida qaralmoqda.

Mavzuning nazariy asoslari strategik menejment nazariyasi, agentlik nazariyasi va dinamik qobiliyatlar konsepsiyasiga tayanadi. Xavflar menejmenti risk-appetit, risk-madaniyat va strategik moslashuvchanlik tushunchalari bilan chambarchas bog'liq. COSO (2004, 2017) hamda ISO 31000 (2009, 2018) hujjatlarida ERM strategik maqsadlar bilan uyg'unlashgan integratsiyalashgan tizim sifatida talqin qilinadi. Oldingi tadqiqotlar (Nocco & Stulz, 2006; Hoyt & Liebenberg, 2011; Arena et al., 2010) ERM joriy etilgan kompaniyalarda boshqaruv shaffofligi va moliyaviy natijalar yaxshilanishini ko'rsatgan. Biroq, ko'plab ilmiy ishlar tavsifiy xarakterga ega bo'lib, ERMning global korporatsiyalar barqarorligiga uzoq muddatli strategik ta'sirini empirik jihatdan yetarli darajada o'lchamaydi.

Shu bois mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi global korporatsiyalarda xavflar menejmentining strategik ta'sirini tahlil qilish va amaliy yechimlarni asoslashdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi sifatida sifatli-analitik yondashuv qo'llanilib, xalqaro ilmiy maqolalar, COSO va ISO standartlari, shuningdek, yetakchi konsalting kompaniyalari (Deloitte, RIMS) hisobotlari asosida tizimli tahlil amalga oshiriladi. Mavjud empirik natijalar solishtirma va kontent tahlil usullari yordamida umumlashtiriladi.

Kutilayotgan natijalar shuni ko'rsatadiki, xavflar menejmentini strategik rejalashtirish jarayonlariga integratsiya qilgan global korporatsiyalar noaniqlik sharoitida tezroq moslashadi, kapital taqsimotini samaraliroq amalga oshiradi va barqaror qiymat yaratadi. ERM risklarni faqat kamaytirish emas, balki ongli ravishda qabul qilish va imkoniyatlarga aylantirish vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, zaif risk-madaniyat va ma'lumotlar fragmentatsiyasi tizim samaradorligini pasaytiruvchi asosiy omillar sifatida aniqlanadi.

Tadqiqot natijalari nazariy jihatdan ERMni global korporatsiyalar uchun dinamik strategik qobiliyat sifatida talqin qilishni mustahkamlaydi. Amaliy jihatdan esa direktorlar kengashi va top-menejment uchun xavflarni boshqarishni korporativ strategiya bilan uyg'unlashtirish, risk-appetitni aniq belgilash hamda real vaqt monitoring tizimlarini joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi. Kelgusidagi izlanishlar ERMning uzoq muddatli moliyaviy va no-moliyaviy ko'rsatkichlarga ta'sirini kvantitativ modellar asosida o'rganishga yo'naltirilishi maqsadga

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, korporativ darajadagi risklarni boshqarish (Enterprise Risk Management — ERM) zamonaviy tashkilotlarda faqat nazorat yoki komplayens funksiyasi emas, balki strategik boshqaruvning ajralmas va markaziy elementi sifatida namoyon bo'ladi. Asosiy topilma shundan iboratki, ERM samaradorligi uning formallashtirilgan tartib-taomillarida emas, balki risk-strategiya, risk-madaniyat va boshqaruv jarayonlari bilan tizimli integratsiyasida namoyon bo'ladi; aynan shu omil tashkilotlarga noaniqlik sharoitida proaktiv qarorlar qabul qilish, resurslarni samarali taqsimlash hamda uzoq muddatli qiymat yaratish imkonini beradi. Tahlillar ERMni dinamik qobiliyat sifatida talqin qilishni asoslaydi, ya'ni u riskni shunchaki cheklash vositasi emas, balki ongli ravishda qabul qilish va strategik imkoniyatga aylantirish mexanizmi hisoblanadi. Amaliy jihatdan, natijalar direktorlar kengashi va yuqori menejment uchun ERMni strategik rejalashtirish, investitsion qarorlar va korporativ boshqaruv tuzilmalariga chuqur integratsiya qilish zarurligini ko'rsatadi, bu esa tashkiliy barqarorlik, shaffoflik va javobgarlikni oshiradi. Shu bilan birga, tadqiqot ERMning uzoq muddatli moliyaviy va nomoliyaviy natijalarga ta'sirini o'lchash bo'yicha standartlashtirilgan indikatorlar yetishmasligini aniqlaydi; kelgusidagi izlanishlar longitudinal va aralash metodli yondashuvlar asosida ERM yetuklik darajasi bilan strategik samaradorlik o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqligini empirik jihatdan chuqurroq o'rganishga qaratilishi maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar ro‘yxati

- [1] T. L. Barton, W. G. Shenkir, and P. L. Walker, *Making Enterprise Risk Management Pay Off: How Leading Companies Implement Risk Management*, Upper Saddle River, NJ, USA: Pearson Education, 2002.
- [2] Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), *Enterprise Risk Management—Integrated Framework*, New York, NY, USA: COSO, 2004.
- [3] G. Monahan, “Enterprise risk management: A methodology for achieving strategic objectives,” *J. Risk Finance*, vol. 9, no. 2, pp. 136–148, 2008, doi: 10.1108/15265940810857900.
- [4] S. Kot and P. Dragon, “Business risk management in international corporations,” *Procedia Econ. Finance*, vol. 27, pp. 102–108, 2015, doi: 10.1016/S2212-5671(15)00978-8.
- [5] M. Arena, M. Arnaboldi, and G. Azzone, “The organizational dynamics of Enterprise Risk Management,” *Accounting, Organizations and Society*, vol. 35, no. 7, pp. 659–675, 2010, doi: 10.1016/j.aos.2010.07.003.
- [6] J. R. Nocco and R. M. Stulz, “Enterprise risk management: Theory and practice,” *J. Appl. Corp. Finance*, vol. 18, no. 4, pp. 8–20, 2006, doi: 10.1111/j.1745-6622.2006.00106.x.
- [7] R. E. Hoyt and A. P. Liebenberg, “The value of enterprise risk management,” *J. Risk Insurance*, vol. 78, no. 4, pp. 795–822, 2011, doi: 10.1111/j.1539-6975.2011.01413.x.
- [8] M. S. Beasley, B. C. Branson, and B. V. Hancock, “ERM: A new approach to managing risk and opportunity,” *Strategic Finance*, vol. 89, no. 8, pp. 25–30, 2008.
- [9] ISO, *ISO 31000: Risk Management—Principles and Guidelines*, Geneva, Switzerland: International Organization for Standardization, 2009.
- [10] A. Verbano and K. Venturini, “Managing risks in SMEs: A literature review and research agenda,” *J. Technol. Manag. Innovation*, vol. 8, no. 3, pp. 186–197, 2013, doi: 10.4067/S0718-27242013000400015.
- [11] [11] Deloitte, *Global Risk Management Survey: Navigating in a Changed World*, Deloitte Touche Tohmatsu, 2009.
- [12] Risk and Insurance Management Society (RIMS), *RIMS Risk Maturity Model (RMM) for Enterprise Risk Management*, New York, NY, USA: RIMS, 2006.